

hoesten wordt opgegeven en dat wij voortaan met dien naam zullen blijven aanduiden, als den eenigen weg beschouwen, waarlangs tubercelbacillen het lichaam van den mensch verlaten. Onderzoekt men een deeltje van dat slijm zoo groot als een speldeknop onder het microscoop, dan ziet men welk een reusachtig aantal bacillen zich daarin bevindt. In sommige gevallen zijn de kleine, slanke staafje zoo dicht opeengedrongen, dat men den indruk krijgt alsof er zich niets anders in het praeparaat bevond. Wel kunnen nog andere afscheidingsproducten van tuberculeus ontaarde deelen de bacillen in de buitenwereld brengen, maar tegenover de sputa is dit zoo zeldzaam, dat men ze voor de practijk volkomen kan verwaarloozen.

Behalve de mensch kunnen echter ook dieren aan tuberculose lijden. Voor de practijk is alleen het rundvee van belang, waarvan een groot contingent lijdende is aan paarlziekte. Terwijl velen vroeger de identiteit van tuberculose en paarlziekte betwijfelden, kan hieromtrent sedert de ontdekking van de tubercelbacil geen verschil van opinie meer bestaan. De statistische opgaven loopen nog al uiteen, doch in de meeste openbare slachthuizen vindt men bij $2\frac{1}{2}$ tot 5 pCt. van het aantal geslachte dieren tuberculose van meerdere of mindere uitgebreidheid. Voor ons doel zij het voldoende, hier op te geven, dat met de melk en het vleesch tubercelbacillen kunnen worden verspreid.

Langs twee wegen dringen nu de tubercelbacillen van de buitenwereld in het menschelijk lichaam: met de lucht, die wij inademen, en met het voedsel, dat wij gebruiken. In de lucht gaan de bacillen uitsluitend over door verdrogen en verstuiven van de materie, waarin zij zich bevinden, dus in de overgrootste meerderheid der gevallen: van de sputa. Terwijl men aanvankelijk meende, dat bacteriën in het algemeen als lichte, uiterst kleine voorwerpjes, die nog wel somtijds van eigen beweging zijn voorzien, zelfstandig van de oppervlakte van vloeistoffen of vochtige materie in de omgevende lucht zouden kunnen overgaan, of dat luchtstroomingen ze van de oppervlakte zouden kunnen medevoeren, voortgezet onderzoek heeft geleerd, dat dit nimmer het geval kan zijn. Slechts door opdrogen en in stof overgaan kan de verspreiding van bacteriën en ook van tubercelbacillen door de lucht plaats vinden. Daar waar tubercelbacillen in de lucht zweven of op andere wijze aanwezig zijn, kunnen ze natuurlijk ook op voedingsmiddelen geraken en bij het gebruik daarvan in het organisme komen. De melk en in enkele gevallen het vleesch, afkomstig van paarlzieke dieren, bevat ook dikwijls tubercelbacillen. Wel is het nog een strijdvrage, hoe dikwijls de melk tubercelbacillen bevat, indien de melkwegen niet tuberculeus ontaard zijn, maar in den regel vindt men ze toch in de melk bij 50 pCt. van een zeker aantal tuberculeuse koeien. En juist bij de dieren, welke voor de melkproductie gebruikt worden, treft men paarlziekte het meest aan. Wanneer men nu bedenkt hoe de melk van vele koeien wordt vermengd en daar allicht een tuberculeus dier bij is, en dan nog de kans van besmetting op den langen weg van de koe naar den verbruiker in het oog houdt, dan zal men inzien welk een gevaar het gebruik van ongekookte melk vooral voor kinderen en zieken oplevert.